

Byla sobota a děti měly před sebou celý volný den.

Babička jim hned ráno oznámila, že je vezme do fotografického ateliéru. Víc prozradit nechtěla a trpělivě odolávala všetečným dotazům. Sešli dolů z pavlače a zamířili k plechovým vratům, které byly kupodivu pootevřené. Jako by čaroděj očekával návštěvníky. „Já to tušil,“ procedil mezi zuby Kryštof. Jasmína se podivného pána nebála. Naopak byla zvědavá na jeho ateliér, ať už to slovo skrývá jakákoliv překvapení.

Vstoupili dovnitř, ale v ateliéru nebylo ani živáčka. Zato celá velká místnost vypadala jako sklad kouzelníka Davida Copperfielda: spousta stojánků, tmavých krabiček, podivných harmonik, papírové krabice od bot přelepené černou páskou, dřevěné fotoaparáty, plastové fotoaparáty, těžké kovové fotoaparáty, světýlka, větší, menší, jakési ruličky... Prostě spousta podivností na jednom místě. Babička se posadila do starožitného křesla a upozornila děti, aby na nic nesahaly a vyčkaly příchodu mistra fotografa.

Za menšími plechovými dveřmi, nad nimiž ostře svítla červená zářivka, se ozval jakýsi zvuk. Světlo zhaslo, dvířka se otevřela a z nich vyšel shrbený starší muž zarostlý vousy, kterému se kolem lysiny nad vrásčitým čelem divoce čepýřilo několik bílých vlasů. Zarazil se, přísně se podíval na děti, pak na babičku a prohodil pod vousy: „No dobrá, Květo, jsi tady, dobře, hm, hm..., to jsem rád.“ Babička měla oči plné očekávání a nadšení. Dětem bylo jasné, že tenhle starý protivita měl asi jiné plány a že měli svou návštěvu předem ohlásit. Ale babička jako by byla slepá. Fotografování pro ni bylo velkou událostí.

Josef chodil kolem babičky sedící v křesle, občas se zastavil, podložil si bradu ukazováčkem a přimhouřil oči, pak si přinesl několik světel, rozmístil je různě do prostoru a se zájmem zkoumal jejich působení na tváři své modelky. Po celou dobu oba nepromluvili ani slovo a děti se začaly trochu nudit. Jasmína měla chuť projít si ateliér a omrknout pár zvláštností, jako třeba vzadu schované figuríny – takové ty panny, které designéři vždy vkusně oblečou, nazdobí a naaranžují do výkladních skříní butiků. Kryštof se už tolik nebál, ale pokud by si mohl vybrat, šel by si přeci jen hrát na pískoviště na dvorku.

Fotografovi byla přítomnost roztěkaných neposedných dětí, které se sice neodvážily pohnout z místa, ale musely alespoň šoupat nohama po zemi, nepříjemná. Zatnul zuby a řekl si, že vyzkouší jejich pozornost a zájem o vyprávění.

„Květo, teď se nehýbej,“ nařídil babičce a namířil na ni skleněný objektiv jedné z mnoha černých skříněk. „Jestlipak, děti, víte, že v dávných dobách fotografované osoby nesměly při focení hnout brvou i několik dlouhých minut? Ehm, choi tím říct, zkuste se třeba alespoň 30 vteřin nepohnout ani o milimetr. Nemrknout. Necuknout koutkem rtů. Nešoupat nohama... Obzvláště dětem to činí obrovské problémy.“ Fotograf Josef mluvil pomalu a tiše, až by se zdálo, že si věty brumlá jen tak pro sebe. Kryštof si vzpomněl na filmovou pohádku Tři bratři, kde malíř stojící u svého plátna říká skupině lidí: „Prosím vás a teď se mi hodinku nehýbejte, ať nejste rozmazaní!“ a vyprskl smíchy do dlaně.

„Doba expozice,“ Josef si odfrkl, „hm, expozice, to je působení světla na fotografickou destičku nebo film. Prostě a jednoduše... můj dávný přítel Joseph Nicéphore Niépce fotografoval historicky první fotografii celých osm hodin. A to navíc venku za přímých slunečních paprsků.“

Jasmína se podivila tomu, že by někdo vydržel stát osm hodin na jednom místě bez mrknutí oka a ještě na sluníčku

a jak asi jedl a pil? A nechtělo se mu na záchod? Josef jen suše poznamenal, že se jednalo o pohled z okna na střechy domů. Kryštof zpozorněl. Střechy domů? Že by tenhle podívín během té bouře fotil střechy?

„A proč tomu věnoval tolik času, když stačí jen zmáčknout tlačítko a fotka je hotová? Copak to tomu panu Josefovi nikdo neřekl?“ zajímala se Jasmína. „Ne, Josephovi nikdo nic neřekl. Na vše musel přijít sám. Začal experimentovat s různými chemikáliemi a zjišťoval, jak působí na vyleštěné cínové destičce v kontaktu se světlem. Později k sobě přizval ještě jednoho moudrého muže – Jacquese Daguerra. Daguerre začal používat měděnou destičku pokrytou vrstvou stříbra, tu vystavil jódovým parám a vložil do aparátu. Potom mohl několik minut, ale třeba i několik hodin, exponovat obrázek a následně jej za pomoci dalších chemikálií vyvolat a ustálit v takzvané temné komoře,“ máchl Josef rukou k menším plechovým dveřím, ze kterých před pár minutami vyšel, „a tak vznikla fotografická technika zvaná daguerrotypie. To byla krása! I obyčejný portrét byl mistrovským dílem, za kterým byly hodiny práce. Tomu se dnešní fotky z mobilního telefonu nemohou ani zdaleka rovnat.“

Jasmína zatoužila po své vlastní daguerrotypii. Kéž by si takovou jedinečnou fotku mohla dát na instagram. Musí se

Hannah Stilley Gorby
USA, 1840

mrknout, zda existuje filtr, který techniku napodobuje. Pak si všimla, že jeden takový prastarý portrét ženy visí nad stolem v ateliéru. „Tahle fotka musí být děsně stará. Teda i ta paní vypadá, že má alespoň sto let,“ ukázala na obrázek. „Ó, ano, to je daguerrotypie paní Hannah Stilley. Byla nejdříve narozenou ženou, která se kdy nechala fotografovat, a to v roce 1840. Hannah se narodila přibližně sto let předtím.“ Tak skutečně jí na fotce bylo nějakých sto let. No pání! Jasmína neměla tušení, jak dávno to všechno bylo. Ale obrázek jí připadal vzrušující. Jako by ta žena byla z kamene, v princeznovských šatech a v čepci, které v dnešní době nosí akorát tak miminka. Nesměje se, jen se soustředí. Jak dlouho tam asi seděla a nesměla se hnout? Možná by její úsměv působil strnule a hloupě. Tak proto jsou všichni na historických fotografiích tak vážní!

„Člověk by řekl, že za ta léta už budu mít ateliérové svícení v malíčku, ale když já jsem si tolik zvykl na tvorbu venku při denním světle, že nejsem s žádným umělým osvětlením spokojen,“ kroutil bezradně hlavou Josef, opět přemístil všechna světla kolem babičky a pobídl děti, aby sledovaly, jak světlo formuje babiččinu tvář. Alespoň přestanou konečně šoupat těma nohama.

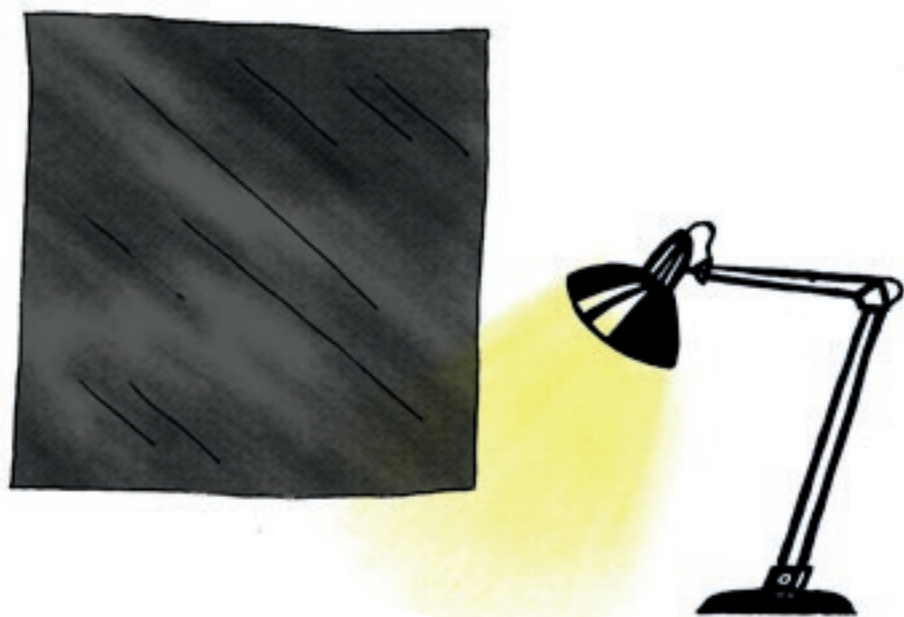

Staň se umělcem tvořícím světlem a stíny.

Potřebuješ: několik různých zdrojů světla (lampy, větší baterky), bílý deštník, tmavou jednobarevnou plachtu na zeď, zatemněnou místnost (nemusí být světlotěsná jako temná komora), modela nebo modelku, fotoaparát, stativ.

1. Vyzkoušej rozdíl mezi měkkým a tvrdým světlem: Nasviť tvář ze strany silným světlem z lampy. Poté dej před zdroj světla roztažený bílý deštník. (A)
2. Nasvícením obličej šikmo z výšky se na tváři vedle stínu nosu vytvoří světlý trojúhelník - tomuto druhu svícení se říká Rembrandtovo. (A)
3. Při nasvícení tváře zepředu shora pod nosem uvidíš stín ve tvaru motýla, proto se tomuto svícení občas říká „motýlí“. (B)
4. Postav světlo z boku ke tváři a dej ho na úroveň lícních kostí. (C)
5. Osvětlení postavy dvěma světly zezadu pozorovatele oslňuje, uvidíš tak jen obrysy a temnou tvář. (D)
6. Výsledky foť a zapisuj, jak na tebe které nasvícení působí.

A) Nasvícení šikmo shora pracuje se světlem a stínem.

B) Klasické „hollywoodské“ svícení zepředu shora zvýrazňuje rysy tváře.

C) Svícení z boku z úrovně tváře vyvolává dojem, jako by model seděl u okna.

D) Nasvícení protisvětlem je tajemné a dramatické.